

Проблемні аспекти проведення судових експертиз та застосування висновків експертів у різних видах проваджень

Олександр Образов

завідувач сектору досліджень у сфері інформаційних технологій, Сумський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр Міністерства внутрішніх справ України, м. Суми, Україна,
e mail: green102080@gmail.com.

Розглянуто проблемні аспекти проведення судових експертиз.

Ключові слова: *якість; висновок експерта; судовий процес.*

Problemous Aspects of Conducting Forensic Expertise and Using Expert Conclusions in Various Types of Proceedings

Oleksandr Obrazov

This paper examines problematic aspects of conducting forensic examinations.

Keywords: *quality; expert opinions; judicial process.*

Судові експертизи відіграють критично важливу роль у кримінальному, цивільному та адміністративному судочинстві. Висновки експертів можуть мати значний вплив на результат справи, тому важливо звертати увагу на проблеми, пов'язані з проведенням експертиз та використанням їхніх висновків. Розглянемо основні проблемні аспекти в цій сфері [1, с. 123—145].

1. Якість та кваліфікація експертів

Проблеми:

- *недостатня кваліфікація.* Один із основних викликів — це недостатня професійна підготовка деяких експертів. Іноді експерти не мають достатнього досвіду або спеціалізованих знань для виконання складних судових експертиз [2, с. 56—78];
- *відсутність єдиних стандартів.* Відсутність загальнообов'язкових стандартів підготовки та атестації експертів призводить до варіативності в якості наданих висновків [3, с. 89—112];
- *суб'єктивність.* Висновки експертів можуть залежати від їхніх особистих переконань та досвіду, що може вплинути на їхню об'єктивність [4].

2. Незалежність експертів

Проблеми:

- *тиск з боку сторін.* Експерти можуть зазнавати тиску з боку однієї зі сторін судового процесу, що може вплинути на їхню незалежність [4];
- *конфлікт інтересів.* Іноколи експерти мають особисті або професійні зв'язки зі сторонами справи, що може призвести до конфлікту інтересів [4];
- *регулювання незалежності.* Недостатнє законодавче регулювання незалежності експертів може ускладнити забезпечення їхньої неупередженості [6].

3. Методологія проведення експертиз

Проблеми:

- *відсутність загальнообов'язкових методик.* Застосування різних методик проведення експертиз без єдиних стандартів може призвести до розбіжностей у висновках [2, с. 250—275];
- *застарілі методи.* Застосування застарілих або недостовірних методів дослідження може знизити точність експертиз [3, с. 89—112];

- *валідація методик*. Недостатня валідація нових методик може призвести до їх ненадійності [4].

4. Застосування висновків експертів у судовому процесі

Проблеми:

- *трактування висновків*. Судді та адвокати іноді неправильно трактують або оцінюють висновки експертів, що може вплинути на результат [4];
- *обґрунтованість висновків*. Висновки експертів можуть бути недостатньо обґрунтованими або базуватися на недостатньо надійних даних [4];
- *оскарження висновків*. Процедури оскарження висновків експертів іноді є обмеженими, що ускладнює перевірку їхньої правильності [6].

5. Інтернаціональні аспекти

Проблеми:

- *різні методики*. Відмінності в методах та стандартах проведення експертиз у різних країнах можуть ускладнювати їх застосування в міжнародних справах [5];
- *визнання висновків*. Визнання та застосування висновків іноземних експертів може бути проблематичним через різні правові системи [5];
- *міжнародні стандарти*. Відсутність єдиних міжнародних стандартів для проведення судових експертиз може

ускладнювати їх застосування в глобальному контексті [5].

Судові експертизи є важливим інструментом для встановлення істини в судових справах. Проте проведення експертиз та застосування висновків експертів стикається з численними проблемами, які потребують розв'язання. Підвищення кваліфікації експертів, забезпечення їхньої незалежності, удосконалення методик проведення експертиз та поліпшення законодавчого регулювання цих процесів можуть значно підвищити ефективність та справедливість судочинства [1, с. 200—225].

Перелік джерел посилання

1. Saferstein, R. (2015). *Criminalistics: An Introduction to Forensic Science*. Pearson. Pp. 123—145; 200—225.
2. James, S. H., & Nordby, J. J. (2009). *Forensic Science: An Introduction to Scientific and Investigative Techniques*. CRC Press. Pp. 56—78, 250—275.
3. Houck, M. M., & Siegel, J. A. (2010). *Fundamentals of Forensic Science*. Academic Press. Pp. 45—68, 89—112.
4. Наукові статті з журналів *Journal of Forensic Sciences*, *Forensic Science International*, *Science & Justice*.
5. Публікації міжнародних організацій: Інтерпол, Європол, ООН.
6. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> ; Про судову експертизу : Закон України від 25.02.1994 р. № 4038-XII (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text>.